

РАЙКОМ БЮРОЗУНДА

СЭКП Бай-Тайга райкомунун бю-
розу Сталин аттыг колхозтун сут
саалдынын чорудалганын дугайында
инек ферманын эргелечки эш И. Очурун
илеткелди чу-
гаалашкан.

Колхозтун тей сүт-баран ферма-
сында 80 инек кыер чарык меха-
низа-статтынган кажаада сазар инек-
терин шыктык болгаш кургак чек-
нер-биле немей чектерип эгелээнинге
холбашты оларнын сүткүр чоруу-
нуун бешонин, бо чылдык 10
айларынын дургугунд сүт саалды-
нын эрткен чылдык ол-ла уезинге
деңгээрге 300 ажыг килограмм хай
болганын бюро демдегезен.

Саанчыларынын чуртталга-амыды-
ралын өнөждөр, культуруг деп-
нелин бедилер талазы-биле чамдык
кемчелер алдыган. Амгы уеде
ферманга бүгү саанчылары чурт-
талга бажынары-биле хандыртты-
ган. Фермада организастаттынган
зоотехниктиг курста 14 саанчылар
доктаамал өөренип турарлар.

Мамыг болза-даа колхозтун баш-
таар чери (даргазы эш Комбу), мы-
да партия организастады (секрета-
ры эш Чимит) сүт саалдыныг чеп-
чес кичээнгей салгынында колхоз
күрүнеге 900 килограмм сүткү чед-
илер кирбөө, а ол мыкшан пландын
ажыг 9 тонна сүткү күрүнеге сазар
дугайында саанчыларынын алгач
социалистик хүлээлгези күөсеттин-
мез чоруг бөрөгө кирбөө.

Сүт саалдында мамыг угул
чепчес чоруктун чылдаанын болза,
саанчыларынын ортузунга политик-
кижиизилгениг ажылы чепчес
тургусанында, мамыг ирак олар-

ларда көзүп чоруур сарык ферма-
зынын ажылыг хайгааралдык комп-
кативанында болур. Ол фермага чары-
к чылдык дургугунда колхоз
баштаар черинде, а ол мыкшан Бай-
Тайга кезде Советтин күөсомувун ке-
жигуулеринде кым-да барбаан,
мында саанчыларынын саткан сүдүгүн
чогутур контролю амдыга чедилер
тургусунаан болуп турар.

Сарык ферманынын саанчылары-
нын чуртталга-амыдыралында
улул чепчестер бар. Олар чайын-даа,
кыжын-даа таарымчалыг инек-хеп-
терин тыпшай чоруурлар. Ферма-
ларын арыг-шевер талазы-биле
байдалы конугу чепчес. Саанчылары-
нын халаттары, аржындары,
ажы-агыш савандары, чырыкты
болгаш еске-даа чугула керекседе-
ри чедилер хандырттымаан. Колхоз-
тун баштаар чери болгаш партия
организастады ферма эргелечки эш
Очурун өске ажыдарже токуу-
лап турганында август, сентябрь,
октябрь айларга сүт саалдынын
учет, отчөбү буудулган, фермаларын
кыштагалашыныг чепчес белеткет-
тин турганын бюро шын эвес деп
айттыган.

Сүт саалдынын хередеде үстү-
де шышан чепчестерин дарый чай-
далып, саанчыларынын амыдырал
хандырттыган өнөждеринче кичээ-
нгейн күштелдерин, мамыг сүт-
баран фермаларынын удуруг
кадрларын доктаамал бажынары-
нын чугулазын колхозтун баштаар
чериште партия райкомунун бюрозу
сүмөлөөн.

С. ШИРАП.

Чоннуң байлааның камгалакчызы

Тойлук деп бичи хемчигеш иш-
тинге бичижек, чодак сынныг,
бедик доруг атыгы кижиге учура-
тыктык. Артан, дергилен чүеви-
да, чүктөөн боозу-даа чок, ол хи-
реде чүте ачылар саза чоругулар
бо эон тайгала чаасала чоругу
кыж бисти кайгардыты.

Ужуражып кеңдешкенник:
соонда бис оон чугаа эрей бердизис.

— Кайын келгеш, кайже бар
чор салер?

— Албан-хүлээгем күөсөдип,
ажылдан чораш чанын бар чор мен
— деп мындыг. Эон тайгала калдыг
албан-хүлээге бар болур деп болан
келгеш, база тодаргайлап айтырды-
мыс.

— Силериниң эрге-хүлээгемер ду-
гайын айтырып болур ирги бе?
Ол кижик, ак дигерини көзүлүгү
хүлүмүрөөш, харымдады:

— Мен Шагаан-Арманың мыш
ажыл-агыш чериниң ажыдакчызы
ныжи мен ийин...

Чүлдүм Көк-оолвич Аракчаа-биле
бистиг баштайгы танышканымыс.
Ол ам оон бээр он чылдар эрткен.
Бо уезин иштинде аз-сеткилдиг,
күш-ажыктын ажыл-ишчи чурттуг
байлаан камгалды, мыш ажыл-агыш
талазы-биле планныг сорулгаларын
чедилериниң күөсөдип келген.

1946 чылдык май айда Чүлдүм
Көк-оолвич районунуң мыш ажыл-
агыш черинге ажылдан кирген бол-
гаш удаваанда оон чүтүдүдүг ажы-
лыг уезден көргөн, ону арга-ныш
эргелечки кылын каан. Ам ол
ажылы элөөн каш чылдарга тер-
жин эки күөсөдип турар.

Амгы уеде эш Аракчаанын хары-
салмап турары Шагаан-Арманың
мыш ажыл-агыш чериниң 4-кү
участогу—Танды-Уула тайгалынын
Чалтыдан Селек чедилер, Арыг-Ба-
жында Хендерге чедилер дыка улул
делгем девискорөде чаттыла берген.
Бо участогун девискорөде 5 мыш
камгалаччылары ажылдан турар-
лар. Чүлдүм Көк-оолвич оларга бо
ажылдын талазы-биле боудунуң би-
лери бүгү дургугуларын дамчылып
берип, оларнын ажылы башкарып
турар. Оларнын арызында Борис
Ошай, Долзан Намзалкай мыкшан
мурнакчы кижилер бар.

Мыш ажылдакчыларынын ажылы
хөй. Олар тулуг ажык кезер чедилер
ин албан организастады чедилерге
айтып бээр, ачты-агыш кижилерге
тулуг материалы болгаш олар мыш

биледин салым, ажылдар чедилерин
айтыр. Оон соонда ону ажылап ту-
рарын, бууду, төштерин аштаанын
доктаамал хынаар. Арга эомге өрт
аймыгында улул, план бугулар
тукуткен «бүдүмчүлөр» кылдыр
мышты кезип арытлар, арытала
ажык чок чери чүдүктөрүн болгаш
курттан мыштарын ууруткар бол-
гаш оон-даа еске.

Оон ангыда олар план бугулар
мыш үрезиниң база чымыралар. Бо
чылдын эш Аракчаанын участогу
30 кг дыт үрезин чымыр план-
нын иракта ажыг, 64 кг кылдыр
күөсеткен, районда бирги черин
эзөөн.

Эш Аракчаа бо ажылап эрткен
12 чылдарга үргүчү мыш тарылга-
нып боудунуң күжү, сонургалы-биле
чорууп келген. Ылбак Халыда 40
га, Баян-Колун Чыгыш-Халы ча-
нында 1 га чедилер халы үрезини
тарып өстүргөн. Ам оларнын өздү-
лөзүн өки, бедилер 1—2 метр челип
турар. Алаа өстүргөн чаш мыштар-
чы өске чедилерге чоругу турар.
Оон ангыда Эш-Алаа деп чедилер 14
га чедилер халы, дыт үрезиниң холуй
таран. Оон тулугу база өки.

Чүлдүм Көк-оолвич эрткен үе-
нин иштинде ажылы чүте өки
билип алганында ангыда, богу
улам чаз-чаз чүдүлери билеп,
пийгөдөп алырыны чүтүп турар.
Бо талазы-биле алаа мыш ажыл-
агыш чериниң тускай эртемчилер
улул дузаны көргүдүп турарлар.

Эш Аракчаа ам чүте районунуң
мыш ажыл-агыш черинге эвес, хары-
салмап мыш ажылдакчыларынын
мурнакчыларынын бирөөсү
аларган. Ону кымылкай ажылды
дөш чыл-чыла дертигк баран-
бар-биле шандан турар. Оон бажы-
нында 4 хүнүдөл бижиктер бар.
Бо чылдын ону РСФСР-ниң кезде
ажыл-агыш Министествовузда
«Күрүнең мыш камгаланына 10
чык албан хүлээге эрттерген
дөш» деп демдек-биле шандан.

— Бодумуң ажылыга улул кү-
лөдө мен. Баштай база чамдык
эштер мыкшан бо ажылды улул чу-
гулаалайын турган мен. Иччалаа-даа
арга-мыштың улул ужур-дузанын
билеп, ол күрүнең уезин кайлаа
болуп турарын билгеш бүгү бажы-
кү сала берген мен—деп, Аракчаа
чугаалап турар.

В. БЫШТАН-ООЛ.

Мурнакчы почталыон Хуваа-Сүрүң

Чаа-Хөл районда Ленин аттыг
колхозтун почталыону эш Хуваа-
Сүрүң артель кежигүнеринин чага-
ан содунарнын, журналдарын,
оларга келген чагааларын, телеграм-
маларын районунуң харылзаа кон-
торазында чогутур үезинде чедил

алгаш, эзелеринге саадатнай чедил-
рип берип турар.
Бодунуң почталыон хүлээлгези
аз-сеткилдиг күөсетинишан, кол-
хозчуларын бажынарына ном-
чулгаларын, беседаны эш Хуваа-
Сүрүң үргүчү чоругу турар.
Я. БУРБУ.

Часы тарылгага белеткел

Танды районунуң «Тилгеле» кол-
хозунуң ажыл-ишчери 1959 чыл-
дын часы тарылганын белеткел
организастады чоруда бергенлер.
Болжолулар тараз культураның
үрезининге 500 тонна таразы,
50 тонна картофту үрезиниң
белеткен урган, оон иштинде
кызыл-тас үрезини 350 тонна. Бол-
жол тараз культуранынын баш-
тайгы арыгалашынын кылган. Тара-
з культуранынын үрезиниң кы-
надыр-биле районунуң үрезин хы-
валдызынын лабораторияныг чор-
дуктан.

Халымда болгаш Шомбалыгар-
да 3900 га кур болгаш куруккан
чедилер часы тарылгага адырып
белеткел. Хоронуну чемшичдерин-
ге чугула хүд, мал болгаш күш

өзөөн чмыр тускай кижилерин тур-
гусан, олар агрохемиктиг курста
өөренип турарлар.

Кезде ажыл-агышын улам ийик
хөгжүдөр талазы-биле партианың
болгаш чалаттыг ап турар хемчеге-
рин колхоз амдырал кырынга бот-
ландырып турар. Колхоз бо чылдын
15 трактор, 7 комбайн, тараз арыг-
лаар болгаш чүдүр 7 машинамы,
12 алдыны, магырлерин болгаш еске-
даа машиналарын салым алган,
оларны чеп ажылдап турар.

СЭКП-нин XXI съездинде же-
динжикиниң уяржак дөш меха-
низаторлар кезде ажыл-агыш маши-
наларын ачы шызыныг септегери
хүлөөн, алаа колхозчу амдыралы-
нын калбаа-биле кийриштерип турар.
М. АЛАШ-ООЛ.

К. ТУЛУШ.

Келир чылдын тарылгазынга

Улуг-Хем районда «УТБА 25
чылы» совхозтун механикаторлары
келир чылдын часы тарылгазынга
чедилериниң ужуражы-биле кезде
ажыл-агыш машиналарынын
септелгенин кымыл өгөдөөн. Меха-
низаторлар септелге кийриниң
мурнуда машина техника мастер-

саанын ажылдарына таарыштыр
дерөөнөр.
Оон-биле чегелештир ажылчы-
нарлан 22 кижини үсөөш үрезин
арыглар механиза-статтынган пун-
ктуда тургусан. Олар кыска хуу-
саанын иштинде 600 тонна кымыл
тасты, 300 тонна суланы арыглан
шыгланнар.
Д. ДОРЖУ.

Культура анылдамчыларынын амдыралыныч сагыш салыр

Чаа-Хөл районда культура-чы-
рыдышынын албан чедилерин
ажылдакчыларынын амдыралы чурт-
талганын сагыш сабас чорук үр-
гүчүлүп турар. Оон чыкээрге рай-
онунуң Культура бажынында болгаш
культура киддиинде ажылдан турар
ажылдакчыларынын амдыралы-биле
таныжарга-ла тодаргай алар.

Культура бажыныга амдыга че-
дир баяныт тывылбаанын чыл-
дааны чүдөл? Бо чылдын Культура
бажынынын дирекция чери баяныт
дугайында айтырыгын областың
культура эргелечки чедилер
ке. Бүсөөр культура эргелели Кы-
зылдың музая шыкозының доозу-
чуу анык баяныт Богдановту чо-
рудуп берген. Ол, нота бугулар ба-
нын эки ойвал билер турган. Мы-
чалаа-даа ол бир ай чегини чор-
чалаа, бажык чөктүг хараомондан
чоруй берган. Культура бажынынын
дирекция чери тускай эртемчил бая-
ныти бажык-биле хандырып дугайы-
нында илгери райүүсөмгө хөй
узда кийрин келген.

Оон соонда Шагаан-Арыг хоор-
райдан бир баяныт тып алган. Ол
баяныт бир ай чегини чорашан,
бамдык чок дөш өг-бүдөдиг, чаш
ажы-талды кижик болганда база-ла
чоруй берган.

Культура бажынынын дирекция-
зы болгаш культура киддиин бая-
ныти бажык-биле хандырып дугайы-
нда айтырыгын райүүсөмгө
даргалар эштер Доржудайга болгаш
Армандаа үргүчү туртуган
турар. А райүүсөмгө мынчага чедил
чурттаар бажынын тып шыдаван.

Воронезиниң кинотехникумунуң
доозучуу анык тускай эртемчил
уругу областың культура эргелеч-
киниң дулазы-биле Чаа-Хөлдүң
культура киддииниң шугумуга бо
чылдын июль айнда эгелен кызы
септегичи мастер болуп ажылдан
келген. Ол анык тускай эртемчил
чоругу мынчага чедил бажык-биле
хандырабыз.

Кижик өмчиге болгаш улус өөре-
дигиниң талазы-биле тускай эр-
темчилер район төвүнге челип ке-
лирге райүүсөмгө бажык-биле до-
раан-ла хандырып, оларнын ажыл-
дан, чуртталганын таарымчалыг бая-
ндады туртуган берип турар. Куль-
тура албан чедилериниң талазы-биле
тускай эртемчилер келирге бажык
биле чүге мынчалар дүгөн хандыр-
базы, бо дугайын райүүсөмгө чүдө
леп харымлаар ирги?

К. ТУЛУШ.

Узбек ССР. Агренте шахтерларын чаа өмнөткөн. СЭТА-ның фотохроникасы.

Каз-Хем район Советиниң депута-
ды, Ленин аттыг колхозтун мурнак-
чы саанчымы Оюу Хуураковна
Чимбян бо ажыл-агыш чылдында
саар инектен-не 1500 кг сүт саар
хүлээге алгаш, декабрь бирге чедил
1685 кг-нын сагган. Эш Чимбян
чүте районда эвес, областа база
бир мурнакчы саанчы. Улул Об-
ластынын 41 чыл байырамын
ол областың хүндүлөл самбыраанын-
га кирген.
Чурунта: эш О. Чимбян.

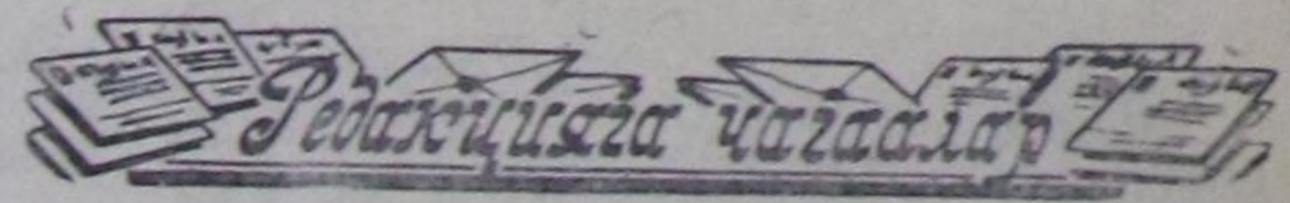
Номчукчуларнын бижип турары

Чон-Хемчи районунуң «Ой-
тыбрь 30 чылы» колхозу бо чы-
лын тараз культураларынын га
бүрүдүмөн ортумаз-биле 27,3
центнерин алган болгаш чаксы
тарылгага 215 тонна үрезини
белеткенин азы пландан ажыг 73
тонна үрезини урган. Үрезин
арыгланчылары Кушкаш-оол,
Байыр болгаш Чичап олар хуу
нормазын 150—200 хуу күөсө-
дип турар.
К. Машпак-оол.

Бөүр районунуң «Кызыл туи»
колхозу гостиничаны болгаш сто-
лованы тулуп ажылгалга ким-
ген. Нолхозчулар столовадан ам-
данын чемнерин ап турар бол-
гаш нолхозка келген аалчылар
гостиничага хонуп, адышталып
турарлар.
О. Кур-Седи.

Сүт-Хөл районунуң «Алдан-
Мадыр» колхозунда партия ор-
ганизастады агитаторларнын ху-
ралын эрттиген. Агитаторлар-
нын сорулгалынын дугайында эш
Борбай-оол илеткел кылган.
Эш Н. С. Хрушевтин илеткелниң
теистерин 36 агитаторлар нол-
хозчуларга таныштырып чоруп
турарлар.
К. Дадар-оол.

Тес-Хем районунуң Ленин ат-
тыг кезде ажыл-агыш эртелинде
партия организастады агитас-мас-
салыг ажылды нолхозчулар орту-
зунда доктаамал чоругу турар.
Ленициялар, беседалар болгаш со-
лун номчулгалы болуп турар.
Чоскта чаз «Бүгү делегей бай-
далынын дугайында» лекция бол-
ган.
С. Сырат-оол.

СПОРТЧЕ САГЫШ САЛЫР

Чон-Хемчи районунуң «Көмү-
нижиге орус» колхозунда спорттун
аянм-бүрү хевирлеринге мыак апы-
яктар болгаш улул намыл-даа ки-
жилер хөй.

Мынчаларга колхозта комсомол ор-
ганизастады (секретары эш Буулар
Эртин) бо талазы-биле калдык-лаа
ажылды чоруттайн турар. Бо чыл-
дың эгеленин бээр колхозту ком-
сомолчуларын болгаш амыктар-
нын ортузунга спорт талазы-биле
калдык-лаа маргалаалар болуп
көргөн. Спорт херекселери тыпша-
рып дугайында кым-да сагыш сал-
байн турар.

Күш-культура болгаш спорт та-
лазы-биле район комитети болгаш
комсомол райкому бо херекке ки-
жил, колхозта спорт ажылы ша-
амдыкчыларынын хемчегелерин ала-
а чогутур.

О. ДУКУУН-ООЛ. БИБЛИОТЕКАНЫ АЖЫЛДАДЫР

Сүт-Хөл районунуң Киров аттыг
колхозунун кезде клубунда библю-
тека бар. Чыгы уеде оон эргелеч-
кине Сүт-Алсы ортумаз шкөленин
онту классынын эш Онал түр ажыл-
дап турда болгаш оон соонда алаа
эш Сүт-Мадыр ажылдан турда биб-
лютеканын ажылы эки турган.
Илалга эш Онал дождарын, со-
лунларын фермаларга, бригадаларга
чедилер, халы салгыларын оларга
ундуруп, беседаларын чоругу тур-
ган.

Мынчаларга библютеканын ажы-

лыи эш Ная хүлээп алган соонда
оон ажылы баксыраан. Эрткен ок-
тябрь, ноябрь айларда библютека
хаалын байдалга туруп келген.
Оон ажылдап турарын ам-лаа кижик
чедил көргөн. Номчукчулар номчуур
помнар бижилп аар дөш үргүчү
чоруг чеге баарлар.

Колхозта партия организастады
болгаш мында кезде Совет бо библю-
теканы ажылдадып дугайында са-
гыш салыр өй келген. Ол дугайы
номчукчулар маан болгаш ве-
турарлар.

С. МОНГУШ.

ЭМНЕЛГЕ САЛЫРЫНЫН АЖЫЛЫН СЕГИДЕР

Бай-Тайга районунуң Мөгөн-Бу-
ренде Кызыл-Хал суурда өмнөнге
салырынын ажылына улул чет-
пестер бар. Салырынын туруп ту-
рары 4 өрөөл бажынын септелген
шугу чок. Мөөн ужурунда мыда
азыг кижилер хүлээп алыр чөр,
бугулар болгаш чыда өмнөндөр чедил-
лер чок. Чамыкта өмнөр чок болур.

Алаан кижилер шийчелер-биле,
эмнедир-биле Муур-Алсы суурже
баар дөргө өг азын ирак (90 хире
километр) болгаш чүте өг-биле
ханукта чоруп чедил алар.

80 ажыг өг-бүдө чурттал турар
бо сууртун өмнөнге талазы-биле хер-
гелгени хандырып дугайында Бай-
Тайганың райүүсөмгө чогутур
хемчегелерин ап чонунуң негелдери
дарый хандырып болза чогутур.

А. МОНГУШ.

Ниитиниң хөрөнгизин камгалаар

Хөй-ниитиниң өңү-хөрөнгизин
карап отур-дег камгалаар болгаш ону
ийн-чаныг кижилер баш билеп
шиитпирлөөсө ужурауг турбуже
Сүт-Хөл районунуң «Алдан-Мадыр»
колхозу ажыл-агыш эртелинде
ажыл-агыш эргелечки эш М. Мөңгө
бодунуң эрге-дузаалын ажылдан ал-
ган, хөй-ниитиниң машина-техни-
каны кайы-хамаан чок ажылдар бол-
гаш бодунуң амы-хуула ажылы
кызыр ийикпе, амы еске-даа кижик-
териниң ажылы кылдырып ашты-
герликке, арга-дарыга хөлөөлөнгөн
чоругу кайы көшөр болуп турар. Ол
мыкшан эш М. Мөңгө бодунуң та-

ныш-көрүш, төрөд-таргугунге баш-
таар чедил чымыраал чокка кол-
хозтун машинамын чымыраал берип,
мыш өөртүтүп турар.

Оон уланында бо чылдын эмне-
ленин, кезде Советтин, клубтун,
шкөланың одалганыга хергелээр
400 ажыг кубометр мыкшан М. Мөң-
гөниң кошкак ажылдан турарын
ажылдаан, колхозтун чөлөөчүлери
болгаш колхозчулар дүне машинамы
сорлап өөрттөнгөн. Ол организаста-
дыларнын чанында дүжүрттүнгөн
мыш чок болуп турар.

В. ОНДАР.

Парлаттынмаан чагааларнын изи-биле

Ленин аттыг колхозтун Мали-
новка сүт-баран ферманынын мал-
чыныры өмнөнге дузаланымын
доктаамал эвес ап турарын болгаш
колхозта өмнөнге чериниң база рай-
онун кадык камгалал киддииниң
талазында малчыларынын арыг-
шевериниң талазы-биле кичээнгей

сазбайн турарын эш М. Мазмык
редакцияга бижкен.
Бич-Хем райүүсөмгөнүң секретары
эш И. Шинигиниң редакцияга
дыңдатканы болза, фермада мелди-
чиң талазы-биле хайгааралдык
күштелдерин колхозта өмнөнге
пунктуалга болгаш районунуң кадык
камгалал киддииниң даскан.

1959 чылда көдээ чоннуң бот-онаалда үндүрүү

КОНСУЛЬТАЦИЯ

ларазында хемчегелерин көвүдө-
төп оларын хамаатыларынын ниити
хурдаларына бадылары бот-
онаалда үндүрүүнү хойлузууга
көрдүнгөн: а) колхозчу ажыл-агыш-
чыларга, а ол мыкшан кезде чедилер
доктаамал чурттал турар ажылы,
албан-лаакчыларга 20 рубльден хөй
эвес; б) ховула тарылгазы, ажыл
малы чок хуу ажылдыг арат болгаш
тараачын ажыл-агыштарга, а ол
мыкшан кезде өжыл-агыш чоруттайн
турар, кооперасташпаан ус-тыктын
ажылдарга болгаш хөлөөлөнгөн
ажылдаш, күш-ажыкты орула ты-
вар еске-даа хамаатыларга 40
рубльден хөй эвес; в) тарылгалы
азы ажыл малдыр хуу ажылдыг
арат болгаш тараачын ажыл-агыш-
тарга 75 рубльден хөй эвес; г) ма-
жык чүдүлгениң кижилеринге 150
рубль.

Бот-онаалда үндүрүүнү тус-тус
суурларын хамаатыларынын кезде
Совет амдылар ниити хурдалары-
ныга хүлээп алыр

